Konstitutionsutskottets betänkande 1983/84:29

om ändring i sekretesslagen (1980:100), (del av prop. 1983/84:142)

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 1983/84:142 i den del som avser ändring i sekretesslagen (1980:100). Övriga delar av propositionen behandlas av justitieutskottet. Därjämte behandlas följdmotionerna 1983/84:2807 av Gunnar Biörck i Värmdö (m), 1983/84:2808 av Karin Ahrland och Lars Ernestam (båda fp) och 1983/84:2809 av Jörn Svensson m. fl. (vpk), samt de under de allmänna motionstiderna 1983 och 1984 väckta motionerna 1982/83:185 av Gunnar Biörck i Värmdö (m), 1982/83:271 av Per Olof Håkansson (s), 1982/83:852 av Björn Körlof och Bertil Lidgard (båda m), 1982/83:854 av Rosa Östh (c), 1982/83:1147 av Rosa Östh (c), 1982/83: 1624 av Jörn Svensson (vpk), 1983/84:586 av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s), 1983/84:1122 av Lena Öhrsvik (s) och 1983/84:1386 av Ove Eriksson och Birger Hagård (båda m).

I propositionen föreslås en utvidgning av myndigheternas möjligheter att utan hinder av sekretess få lämna ut uppgifter som angår misstankar om allvarligare brott till polis och åklagare.

Utskottet har tillstyrkt propositionen och avstyrkt samtliga motioner. Reservationer har avgetts beträffande

1. frågan om uppskov med behandlingen av propositionen (motion 1983/84:2809) av vpk-ledamoten,

2. lydelsen av 14 kap. 2 § första stycket sekretesslagen (motionerna 1983/84:2807, yrkande 1 och 1983/84:2808, yrkande 2) av m- och fp-ledamöterna,

3. lydelsen av 14 kap. 2 § tredje stycket sekretesslagen (motion 1983/84:2808, yrkande 1) av fp-ledamoten,

4. tystnadsplikt för elever (motion 1983/84:2807, yrkande 2) av m-ledamöterna,

5. omfattningen av sekretessen enligt 9 kap. 10 § sekretesslagen (motion 1982/83:854, yrkande 1) av c-ledamöterna,

6. sekretess för register över vapeninnehav (motion 1982/83:852, yrkande 1) av m- och c-ledamöterna,

7. förstärkt skattesekretess (motion 1983/84:1386) av m-, c- och fp-ledamöterna,

8. behandlingen av ansökningar om godkännande av läkemedel (motion 1982/83:1624) av vpk-ledamoten.

Propositionen

Hemställan

I proposition 1983/84:142 (justitiedepartementet) föreslås i den del som behandlas av konstitutionsutskottet att riksdagen antar ett förslag till lag om ändring i sekretesslagen.

Det i propositionen framlagda lagförslaget har följande lydelse:

1 Förslag till Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

14 kap.

2 §

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid en myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess *enligt 7 kap. 1 och 4 §§ hindrar inte, att anmälan görs till åklagarmyndighet eller polismyndighet angående misstanke om brott enligt 3, 4 och 6 kap. brottsbalken mot den som inte fyllt aderton år eller att uppgift som angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, lämnas till en sådan myndighet.*

Sekretess *hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.*

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § andra stycket gäller vad som föreskrivs i tredje stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbal-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	ken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.
	Tredje stycket gäller inte uppgift som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 9 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Huvudsakligt innehåll

I propositionen föreslås att myndigheterna i större utsträckning än vad som gäller f. n. utan hinder av sekretess skall få lämna ut uppgifter som angår misstankar om allvarligare brott till polis och åklagare. Förslaget bygger på en promemoria från brottsförebyggande rådet och är avsett som ett led i kampen mot organiserad och ekonomisk brottslighet och annan allvarlig kriminalitet, t. ex. narkotikabrott och våldsbrott.

En förutsättning för att en uppgift skall få lämnas ut enligt förslaget är att det för brottet är föreskrivet fängelse och att den straffbara gärningen kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För myndigheterna inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten behålls i allt väsentligt nuvarande ordning. Den innebär att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till polis eller åklagare angående misstankar om brott med ett minimistraff på två års fängelse eller misstankar om vissa allvarliga brott mot minderåriga.

Även för andra myndigheter som i dag inte har möjlighet att tillämpa den s. k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen föreslås en undantagsbestämmelse som innebär att uppgift får lämnas ut bara beträffande brott med ett minimistraff på två års fängelse.

De allmänna advokatbyråerna undantas helt från möjligheten att tillämpa den föreslagna regeln om uppgiftslämnande vid brott.

Beträffande propositionens närmare innehåll hänvisas till propositionen.

Motionsyrkandena i följdmotionerna

I motion *1983/84:2807* av Gunnar Biörck i Värmdö (m) yrkas

1. att riksdagen ändrar 14 kap. 2 § sekretesslagen i enlighet med vad som anförts i motionen om behörig beslutsfattare,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utökad tystnadsplikt i enlighet med vad som angetts i motionen.

I motion *1983/84:2808* av Karin Ahrland och Lars Ernestam (båda fp) yrkas

1. att riksdagen beslutar att 14 kap. 2 § tredje stycket sekretesslagen får följande lydelse: "Sekretess hindrar inte att uppgift om välgrundad misstan-

ke om brott lämnas till åklagarmyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter",

2. att 14 kap. 2 § första stycket sekretesslagen får följande lydelse:

"Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § av en myndighet lämnas till en annan myndighet – – –"

I motion *1983/84:2809* av Jörn Svensson m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen beslutar att i avvaktan på ett samlat program för kampen mot ekonomisk brottslighet och narkotikabrott uppskjuta behandlingen av proposition 1983/84:142, såvitt avser lagförslag 1, till nästkommande riksmöte.

Övriga motionsyrkanden

I *motion 1982/83:185* av Gunnar Biörck i Värmdö (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förnyad utredning om sekretesslagstiftningen i enlighet med vad som anförs i motionen.

I *motion 1982/83:271* av Per Olof Håkansson (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till lag om tystnadsplikt för anställda i bevakningsföretag i enlighet med vad som anges i motionen.

I *motion 1982/83:852* av Björn Körlof och Bertil Lidgard (båda m) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i vapenlagen och sekretesslagen att register över enskildas vapeninnehav sekretessbeläggs,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lokal polismyndighets tillgång till uppgifter om enskildas innehav av militära vapen inom distriktet.

I *motion 1982/83:854* av Rosa Östh (c) yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i sekretesslagen att sekretesskyddet enligt 9 kap. 10 § sekretesslagen kommer att omfatta också de fall som anges i 7 kap. 3 och 6 §§ sekretesslagen.

I *motion 1982/83:1147* av Rosa Östh (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar att det i 7 kap. 2 § 1. sekretesslagen angivna undantaget i sekretessen inskränks till att omfatta de beslut nämnderna fattar om intagning, utskrivning och liknande ärenden,

2. att riksdagen beslutar att ge vad som avses i 7 kap. 2 § 2. en klarare utformning,

3. att riksdagen beslutar att i avvaktan på resultatet av yttrandefrihetsutredningen upphäva meddelarfriheten beträffande uppgifter som åtnjuter sekretess enligt 7 kap. 1 och 4 §§ sekretesslagen.

I *motion 1982/83:1624* av Jörn Svensson (vpk) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om åtgärder mot de förvaltningsrättsliga

missförhållanden som sammanhänger med den illegala särbehandlingen av ansökningar från läkemedelsindustrin.

I *motion 1983/84:586* av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en översyn av sekretessreglerna för socialtjänsten.

I *motion 1983/84:1122* av Lena Öhrsvik (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär lagförslag i syfte att ge myndigheter talerätt i mål angående utlämnande av allmänna handlingar.

I *motion 1983/84:1386* av Ove Eriksson och Birger Hagård (båda m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av 9 kap. 1 § sekretesslagen att skattesekretessen i första instans görs absolut.

De i följdmotionerna upptagna frågorna

I motion 1983/84:2807 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) hävdas att befogenheten att besluta att lämna ut uppgifter bör ankomma på myndigheten som sådan. Frågor om utlämnande av uppgifter angående misstankar om brott kan enligt motionen många gånger vara svåra att ta ställning till. Motionären anser det därför olämpligt att en enskild befattningshavare skall få fatta besluten. Motionen tar vidare upp frågan om tystnadsplikt för personer som deltar i den offentliga verksamheten som ett led i sin utbildning, t. ex. medicine studerande och sjuksköterskeelever. Enligt motionen kan det förhållandet att dessa kategorier inte utan vidare omfattas av sekretesslagens regler om tystnadsplikt medföra svårigheter när det gäller att upprätthålla sekretesskyddet, och det torde även kunna medföra oklarheter vid tillämpningen av de regler om uppgiftslämnande som föreslås i propositionen.

Även i motion 1983/84:2808 av Karin Ahrland och Lars Ernestam (båda fp) hävdas att det bör ankomma på myndigheten och inte på den enskilde befattningshavaren att fatta besluten om utlämnande av uppgifter. Enligt motionen kan det inte antas att det blir någon daglig rutinfråga hos myndigheterna att vidarebefordra misstankar om brott till andra myndigheter och det är enligt motionen fråga om så allvarliga saker att den som har det yttersta ansvaret hos myndigheten bör fatta besluten. I motionen hävdas vidare att det finns ett behov av att uttryckligen ange vilken grad av misstanke som skall föreligga för att uppgifter skall lämnas. Motionärerna föreslår därför att uttrycket "välgrundad misstanke om brott" införs i lagtexten.

I motion 1983/84:2809 av Jörn Svensson m. fl. (vpk) hävdas att regeringen avser att hösten 1984 för riksdagen lägga fram ett samlat program för att bekämpa narkotikabrottslighet och ekonomisk brottslighet. Enligt motionen framstår detta som det riktiga läget för en sammanhängande bedömning av vilka åtgärder som är behövliga i detta hänseende. Propositionens förslag

väcker enligt motionärerna tvivel såväl från konstitutionell synpunkt som med hänsyn till sina syften. Motionärerna hävdar att uppmjukningen av sekretessen i propositionen går betydligt längre än vad som är nödvändigt för att tjäna det uppgivna syftet. Enligt motionärerna föreligger det också en risk för att man inleder en utveckling, där myndighetsfunktionen utvidgas till att avse medverkan i polisiär verksamhet under alltför vidsträckta former.

De i övriga motioner upptagna frågorna

A Ny princip för sekretesslagstiftningen

I motion *1982/83:185* av Gunnar Biörck i Värmdö (m) ifrågasätts om sekretesslagstiftningen inte skulle bli enklare om den, i motsats till vad som nu gäller, har sekretess till huvudregel och i stället anger vilka uppgifter som är offentliga.

Gällande rätt

I svensk rättsskipning och förvaltning gäller sedan gammalt offentlighetsprincipen. Reglerna om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Huvudprincipen, som anges i nämnda kapitels 1 §, är att varje svensk medborgare skall ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Enligt 2 § i kapitlet får rätten att ta del av allmänna handlingar begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa i paragrafen angivna intressen såsom t. ex. rikets säkerhet m. m. Vidare anges i stadgandet att begränsningen att ta del av allmänna handlingar skall anges noga i bestämmelse i särskild lag eller, om så i visst fall befinns lämpligare, i annan lag vartill den särskilda lagen hänvisar.

B Myndigheters talerätt i mål om utlämnande av allmän handling

I motion *1983/84:1122* av Lena Öhrsvik (s) föreslås att myndigheter skall ges talerätt i mål angående utlämnande av allmänna handlingar. Enligt motionen kan en myndighet ha sådana skäl att skydda vissa uppgifter om enskildas personliga förhållanden att den önskar en prövning i högre instans. Det är därför enligt motionären rimligt att också myndigheter ges besvärsrätt.

Gällande rätt

I 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen stadgas att om annan än riksdagen eller regeringen avslår begäran att få ta del av handling eller lämnar ut allmän handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller eljest förfoga över den, får sökanden föra talan mot beslutet. Enligt 15 kap. 7 § sekretesslagen föreligger besvärsrätt för enskild mot ett beslut

varigenom en myndighet har avslagit den enskildes begäran att få ta del av handling eller lämnat ut en allmän handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller annars förfoga över den. Mot beslut varigenom en myndighet har avslagit en annan myndighets begäran att få ta del av handling eller på annat sätt få del av uppgift får enligt 8 § i nämnda kapitel besvär anföras av den myndighet som fått sin begäran avslagen. Vissa undantag i fullföljdsrätten föreligger.

Rätt att överklaga ett beslut om utlämnande av en handling föreligger inte för t. ex. den som anser att han lider skada av att handlingen lämnas ut och inte heller för en myndighet som vägrat lämna ut en handling men som fått sitt beslut ändrat av en högre instans.

I förarbetena till sekretesslagen berörs inte direkt möjligheten att ge besvärsrätt åt en myndighet som vägrat lämna ut en handling men som fått beslutet upphävt av en högre instans. Vissa allmänna principer för besvärsrätten diskuteras emellertid. I specialmotiveringen till 15 kap. 7 § sekretesslagen (prop. 1979/80:2, del A,s. 363) uttalar departementschefen bl. a. följande.

Från några håll har framförts att också den som anser sig bli lidande av ett utlämnande borde ha möjlighet att överklaga. Enligt den ordning som hittills har gällt är det bara sökanden som har klagorätt. Tanken på en utvidgning av klagorätten till att gälla andra än sökanden avvisades vid antagandet av det nya 2 kap. TF (prop. 1975/76:160 s. 203 f). De skäl som då anfördes är enligt min mening fortfarande bärande. Samma skäl talar också starkt mot regeringsrättens och Svea hovrätts förslag under remissbehandlingen om att ett system med ett allmänt ombud som motpart till klaganden tillskapas vid frågans prövning i domstol.

I proposition 1975/76:160 s. 203–204 anför föredragande departementschef.

Enligt gällande rätt har i regel den som har fått avslag på en begäran att få se en handling hos en myndighet rätt att föra talan mot beslutet. Denna ordning bör givetvis behållas.

– – –

En annan fråga är om den som anser sig bli lidande på att en handling lämnas ut skall ha rätt att överklaga beslutet om utlämnande. Enligt gällande rätt är det som har nämnts bara sökanden som har klagorätt i utlämnandefrågor. I och för sig talar t. ex. intresset att motverka otillbörligt intrång i personlig integritet för att den som kan lida skada av att en handling lämnas ut tillerkänns klagorätt. I så fall skulle, som bl. a. regeringsrätten påpekar, inte som f. n. behöva befaras att lägre instanser "för säkerhets skull" vägrar utlämnande i tveksamma fall. En andra fördel skulle, som också framhålls av några remissinstanser, vara att prejudikatbildningen skulle kunna bli mer allsidig.

Som jag har nämnt i det föregående föreslog OK i sin diskussionspromemoria år 1964 besvärsrätt även för den som ansåg sig lida skada genom bifall till en framställning om utlämnande. OK frånföll dock förslaget i sitt

slutbetänkande år 1966. Motiveringen då var främst att en sådan besvärsrätt, för att inte vara meningslös, förutsatte att myndighet skulle kunna förordna interimistiskt att handlingen inte fick utlämnas. Denna möjlighet skulle å andra sidan kunna utnyttjas i förhalningssyfte.

OSK har anslutit sig till OK:s slutliga ståndpunkt. Flertalet remissinstanser har godtagit OK:s och OSK:s ställningstagande. Även enligt min mening talar starka skäl mot en utvidgning av klagorätten till att gälla andra personer än sökanden. De i och för sig beaktansvärda fördelar som skulle tänkas följa med en sådan utvidgning kan inte uppväga de nackdelar som skulle bli oundvikliga. Det är enligt min mening uppenbart att utvidgningen skulle kunna äventyra vad som ofta har avgörande betydelse, när offentlighetsprincipen skall tillämpas, nämligen att prövningen sker snabbt. Jag är därför inte beredd att föreslå att annan än den som har begärt att få ut handlingen får rätt att klaga.

C Sekretessen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten

Frågan om sekretess inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten tas upp i motionerna 1982/83:854 av Rosa Östh (c), 1982/83:1147 av Rosa Östh (c) och 1983/84:586 av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s).

Motion 1982/83:854 av Rosa Östh (c) behandlar sekretessen för vissa uppgifter hos besvärsnämnden för rättshjälpen och domstolsverket i ärenden om rättshjälp (9 kap. 10 § sekretesslagen). I motionen påpekas att enligt sekretesslagen kan sekretessen inom hälso- och sjukvården i vissa fall gälla även mot den som fått vård eller behandling (7 kap. 3 och 6 §§). Dessa regler har till syfte dels att skona den enskilde själv, dels att förhindra att tredje man utsätts för repressalier. En allvarlig brist föreligger emellertid enligt motionen genom att skyddet inte lagligen torde kunna upprätthållas hos besvärsnämnden för rättshjälpen eller hos domstolsverket i samband med besvär över beslut av psykiatriska nämnden, utskrivningsnämnderna och beslutsnämnderna för psykiskt utvecklingsstörda i ärenden om rättshjälp. Motionären anser därför att det i första hand synes lämpligt att ändra 9 kap. 10 § sekretesslagen så att samma skydd som ges i 7 kap. 3 § m. fl. kommer att gälla.

Gällande rätt m. m.

I 7 kap. 1 § sekretesslagen stadgas om sekretess inom hälso- och sjukvården för uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Enligt 3 § i kapitlet gäller denna sekretess även i förhållande till den vård- eller behandlingsbehövande själv i fråga om uppgift om hans hälsotillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom. I 7 kap 6 § föreskrivs att sekretess gäller inom hälso- och sjukvården samt inom socialtjänsten för anmälan eller annan utsaga av enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller

någon honom närstående utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Beträffande ärenden om rättshjälp stadgas i 9 kap. 10 § sekretesslagen om sekretess hos bl. a. besvärsnämnden för rättshjälpen samt domstolsverket i ärende om rättshjälp för uppgift som angår den rättsliga angelägenhet som ärendet avser och för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i övrigt, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. I paragrafen finns inget stadgande om att sekretess till skydd för den enskilde kan gällla i förhållande till den enskilde själv.

I proposition 1981/82:186 föreslogs en utvidgning av sekretesskyddet vid de allmänna försäkringskassorna, riksförsäkringsverket och försäkringsdomstol till att under vissa omständigheter också gälla gentemot den försäkrade själv. I en motion (1981/82:2496) yrkades avslag på propositionens förslag. Konstitutionsutskottet uttalade vid behandlingen av frågan följande (KU 1982/83:12 s. 18):

Samma lagbestämmelser som nu föreslås införda på försäkringsområdet gäller f. n. för motsvarande uppgifter inom hälso- och sjukvården (7 kap. 3 § sekretesslagen) och vad beträffar enskilds anmälan eller utsaga också inom socialtjänsten (7 kap. 6 § sekretesslagen).

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen med förslag till sekretesslagen (1979/80:2) behandlade utskottet en motion (fp), vari yrkades avslag på förslaget att sekretessen under vissa omständigheter skulle enligt huvudregeln i 14 kap. 4 § sekretesslagen gälla också mot den som sekretessen avsåg att skydda (KU 1979/80:37 s. 24). Utskottet avstyrkte motionen med motiveringen att en sådan regel inte kunde undvaras med hänsyn till patientens bästa. Utskottet underströk dock att bestämmelsen inte borde tillämpas annat än i särskilda undantagsfall.

Mot bakgrund av den försiktiga hållning utskottet sålunda intagit i fråga om sekretessens giltighet mot den enskilde själv kan det synas betänkligt att utsträcka en sådan ordning till ytterligare områden. Den utredning som föregått propositionens förslag visar emellertid enligt utskottets mening, att det finns ett påtagligt behov av den föreslagna utvidgningen, som erhållit samma restriktiva utformning som 7 kap. 3 och 6 §§ sekretesslagen. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag och avstyrker motion 1981/82:2496.

I *motion 1982/83:1147* av Rosa Östh (c) påpekas att enligt 7 kap. 2 § 1 sekretesslagen gäller inte sekretessen beslut av nämnder som avgör frågor om utskrivning m. m. för patienter som vårdas enligt lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall (LSPV) och de psykiskt utvecklingsstörda som omfattas av den särskilda omsorgslagstiftningen. Vissa av de klagomål som kommer in till nämnderna är nämnderna inte behöriga att handlägga, och de måste då av formella skäl fatta beslut om att inte ta upp sådana framställningar till prövning. Enligt motionen bör sistnämnda typ av beslut med hänsyn till patienternas integritet inte vara offentliga. Vidare framhålls i motionen att enligt 7 kap. 2 § 2 sekretesslagen gäller sekretessen inte beslut enligt LSPV eller omsorgslagstiftningen om beslutet avser frihetsberövande åtgärd. Enligt motionen har uttrycket

"frihetsberövande åtgärd" visat sig oklart, vilket medfört att komplicerade, juridiska bedömningar måste göras av sjukvårdspersonalen. Slutligen hävdas i motionen att meddelarfriheten beträffande uppgifter som åtnjuter sekretess enligt 7 kap. 1 och 4 §§ bör upphävas eftersom det kan ifrågasättas om det genom de nuvarande reglerna har åstadkommits en lämplig avvägning mellan patientens berättigade krav på integritetsskydd och behovet av allmän insyn.

Gällande rätt

Enligt 7 kap. 2 § 1 sekretesslagen gäller sekretessen inte för beslut av utskrivningsnämnd, beslutsnämnd för psykiskt utvecklingsstörda eller psykiatriska nämnden. I paragrafens andra punkt föreskrivs att sekretessen enligt 1 § inte gäller beslut i ärende enligt lagstiftningen om viss psykiatrisk vård eller omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, om beslutet angår frihetsberövande åtgärd.

I förarbetena till sekretesslagen (prop. 1979/80:2, del A s. 164–165 och s. 175) uttalar föredragande departementschef bl. a. följande angående ifrågavarande bestämmelser:

För egen del anser jag det angeläget att slå vakt om offentlighetsintressena när fråga är om ingripande mot enskilda i de fall som det här är fråga om. I överensstämmelse med promemorieförslaget förordar jag därför att beslut av nuvarande utskrivningsnämnd, beslutsnämnd och psykiatriska nämnden samt beslut inom socialvården om tvångsmässig vård av enskild skall vara offentliga. Jag återkommer till denna fråga vid behandlingen av 2 och 4 §§. Däremot anser jag det inte nödvändigt att föreskriva mindre sträng sekretess i de ärenden till vilka dessa beslut är hänförliga. Frågan huruvida andra uppgifter än sådana som framgår av beslut skall få lämnas ut skall alltså enligt departementsförslaget – liksom enligt gällande rätt – bedömas på samma sätt som när uppgift i allmänhet begärs utlämnad från sjukvården eller socialvården, dvs. enligt ett omvänt skaderekvisit.

– – –

De uppräknade nämnderna handlägger frågor om intagning och utskrivning från sjukhus m. m. och närbesläktade frågor av stor betydelse för berörda enskilda. Beslut av nämnderna bör som jag redan har framhållit alltid, liksom f. n. vara offentliga. Detsamma bör gälla andra beslut i ärenden inom hälso- och sjukvården vilka angår frihetsberövande åtgärd. Härmed avses inte endast beslut om intagning på sjukhus och om inskrivning i vårdhem eller i specialsjukhus utan också andra beslut som angår längden eller karaktären av ett frihetsberövande, såsom beslut i fråga om tillstånd att vistas på egen hand utanför sjukhusområde, om utskrivning eller utskrivning på försök, om återtagning av försöksutskriven och om skyldighet att stanna kvar på sjukhus. Beslut om inskrivning av psykiskt utvecklingsstörd i särskola kan inte i och för sig anses vara ett beslut om frihetsberövande, däremot beslut om att särskoleelev är skyldig att bo i annat hem än det egna.

Frågan om besluts offentlighet berörs vidare i proposition 1981/82:186 s. 46

om ändringar i sekretesslagen. Med anledning av ett förslag från psykiatriska nämnden att beslutsoffentligheten enligt 7 kap. 2 § 1 sekretesslagen skulle begränsas till beslut som angår frihetsberövande åtgärder uttalade departementschefen följande:

Enligt psykiatriska nämnden fattar de nämnder som avses i punkten även beslut som inte rör frihetsberövande åtgärder. Det kan vara beslut om avvisande av allmänna klagomål över vården, som det inte ankommer på nämnderna att avgöra, och andra beslut av liknande slag.

För egen del anser jag att det inte finns något behov av sekretess i de fall nämnden åsyftar. Någon ändring föreslås därför inte.

Riksdagen följde propositionens förslag i denna del.

Av 16 kap. 1 § sekretesslagen framgår att meddelarfrihet inte råder för uppgifter som är sekretessbelagda enligt 7 kap. 1 § eller 4 § med undantag för uppgifter som hänför sig till verkställigheten av beslut om omhändertagande eller till beslut om vård utan samtycke.

I propositon 1981/82:186 uttalade föredragande departementschef bl. a. följande angående meddelarfriheten på vårdområdet (s. 45–46):

Med beslut om vård utan samtycke avses beslut om vård oberoende av samtycke enligt lagen om beredande av sluten psykiatrisk vård, LVU och LVM.

Med verkställighet av ett beslut om frihetsberövande avses de olika åtgärder som vidtas för att genomföra frihetsberövandet. Att en intagen får permission eller hålls isolerad är exempel på verkställighetsåtgärder. Även en patients medicinering eller ett beslut om att en patient har meddelats besöksförbud är omständigheter som kan hänföras till verkställigheten. Däremot kan knappast uppgifter om en patients diagnos anses avse verkställigheten av ett beslut om frihetsberövande. Enligt min mening har området för meddelarfriheten preciserats på ett godtagbart sätt. Det finns därför inte anledning att föreslå några kompletterande bestämmelser på denna punkt. F. ö. övervägs hela frågan om meddelarfrihetens omfattning av yttrandefrihetsutredningen (Ju 1977:10).

Yttrandefrihetsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten uttalat bl. a. följande angående meddelarfriheten på social- och sjukvårdsområdet (s. 152–153):

Kravet på insyn och möjlighet till offentligt skärskådande i allmän debatt gör sig särskilt starkt gällande i fråga om all sådan myndighetsutövning som innebär att enskilda berövas friheten. Den utformning som förfarandena vid socialrättsliga frihetsberövanden numera har fått kan ses som ett resultat av det långvariga arbetet på att förbättra medborgarnas rättstrygghet på det administrativa området. En förbättring av förutsättningarna för den offentliga bevakningen av myndigheternas verksamhet på detta fält skulle ligga väl i linje med den utveckling som har skett. Detta gäller såväl när frågorna har ställts under domstols prövning som på andra stadier av handläggningen. I fråga om provisoriska beslut framträder behovet av insyn så mycket tydligare om man tänker på att sådana kan upphöra eller förfalla utan att leda till domstolsprövning. Om meddelarfriheten får gälla uppgifter i ärenden om

frihetsberövanden uppnås en betydelsefull förbättring av möjligheterna till offentlig uppmärksamhet i sådana frågor. Den bör dock begränsas så att tystnadsplikten får företräde om det finns anledning att anta att ett röjande av en uppgift innebär fara för att någon enskild utsätts för men. Även om strävan efter insyn ytterst grundar sig på omsorgen om den enskildes rättssäkerhetsintresse, gör sig här liksom på beskattnngsväsendets område ett behov av skydd för den personliga integriteten gällande.

Att offentliga funktionärer av försiktighetsskäl kan vara böjda för att avstå från att lämna meddelanden är inte något starkt skäl mot meddelarfriheten. Denna innebär aldrig någon skyldighet att lämna ut uppgifter. Det är alltid den enskilde funktionärens omdöme som avgör om meddelarfriheten skall begagnas i ett visst fall. Finns friheten kan man hoppas att det omdömet fäller utslag som möjliggör insyn där sådan är av nöden. Finns den inte saknas också grund för förhoppningen. Vad gäller invändningen att meddelanden kan komma att lämnas även utan att något allmänintresse kräver det vill vi framhålla att mottagaren alltid kan underlåta att publicera uppgifterna. Meddelanden utan allmänintresse behöver inte för den skull sakna värde för den journalistiska verksamheten. En sanningstrogen verklighetsuppfattning hos företrädarna för massmedierna kan ses som en värdefull tillgång för alla. Den främjar en korrekt och belysande information i fall där ett allmänintresse verkligen påkallar att publicering kommer till stånd. (Jfr prop. 1975/76:204 s. 94 f.)

En publicering som syftar till att belysa hur en myndighet använder sina befogenheter kan utformas så att detaljer om enskilda medborgares liv inte lämnas ut. Under alla förhållanden bör man hålla i minnet att uppgifter om enskilda aldrig får publiceras på ett sätt som innebär att förbudet mot förtal överträds.

Vi anser således att meddelarfriheten bör kunna utsträckas till att gälla inte bara som nu uppgifter om verkställighet av beslut om omhändertagande utan även uppgifter i mål och ärenden om frihetsberövanden som handläggs hos förvaltningsmyndigheter, domstolar eller sådana nämnder som avses i 2 kap. 9 § regeringsformen. Vårt förslag är utformat så.

I *motion 1983/84:586* av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s) anförs att det borde övervägas att ge myndigheterna rätt att i massmedia lämna sin version av ett ärende utan hänsyn till sekretessreglerna för socialtjänsten i de fall där en enskild genom att lämna fullmakt för annan att ta del av annars sekretessbelagda uppgifter eller genom att lämna ut valda delar själv offentliggöra sekretesskyddade uppgifter. I de fall, där initiativet till att lämna ut de sekretessbelagda uppgifterna uppenbarligen inte tagits av den sekretessen skyddar, bör dock enligt motionen sekretessen brytas endast om medgivande ges härtill. Enligt motionen skulle det genom den föreslagna ordningen bli lättare för myndigheterna att komma med bemötanden när det på felaktiga grunder i massmedia framställs som om myndigheterna vill skada enskilda.

Gällande rätt

Enligt 7 kap. 4 § första stycket sekretesslagen gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte

står klart att upgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke. Meddelarfrihet råder endast i fråga om uppgifter om verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke (16 kap. 1 § sekretesslagen).

D Tystnadsplikten för anställda i bevakningsföretag

Motion *1982/83:271* av Per Olof Håkansson (s) tar upp frågan om tystnadsplikten för anställda i bevakningsföretag. I motionen anförs att tystnadsplikten för merparten av de anställda regleras genom kollektivavtal. För vissa kategorier är tystnadsplikten dock offentligrättsligt reglerad. Enligt motionen bör den vara offentligrättsligt reglerad för alla anställda i bevakningsföretag, och utgångspunkten för en sådan lagstiftning bör kunna vara den tystnadsplikt som nyligen ålagts medarbetarna i SOS Alarmering AB (SFS 1981:1104, prop. 1981/82:24).

Gällande rätt

Det föreligger ingen generell lagreglering av tystnadsplikten för enskilda som inte är offentliga funktionärer. Däremot finns regler om tystnadsplikt för enskilda i ett stort antal specialförfattningar. Således finns t. ex. i 11 § lagen (1980:578) om ordningsvakter ett stadgande om tystnadsplikt för ordningsvakter och i 13 § lagen (1940:358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m. ett stadgande om tystnadsplikt för skyddsvakter. Tystnadsplikt för enskilda kan även ha ålagts genom avtal, exempelvis anställningsavtal eller kollektivavtal. Exempel härpå är 15 § punkt 5 i kollektivavtalet den 6 april 1983 mellan Svenska Arbetsgivareföreningens allmänna grupp och Svenska Transportarbetareförbundet. Enligt sistnämnda paragraf har väktare tystnadsplikt beträffande iakttagelser i tjänsten.

Regler för bevakningsföretagens verksamhet finns i lagen (1974:191) om bevakningsföretag. Lagen saknar emellertid regler om tystnadsplikt. Denna fråga synes inte heller ha diskuterats i förarbetena till lagen.

Enligt 4 § lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler får den som är eller har varit verksam hos en alarmeringscentral inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten har erfarit om sådant som har yttrats vid vissa i 2 § nämnda lag angivna telefonsamtal och som angår enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden eller som angår förhållanden av betydelse för rikets försvar, folkförsörjningen eller förebyggandet och beivrandet av brott.

E Sekretesskydd för register över vapeninnehav

I motion 1982/83:852 av Björn Körlof och Bertil Lidgard (båda m) påpekas att det i olika sammanhang, t. ex. hos polisen och inom hemvärnet, förs register över vapeninnehav och att dessa register är offentliga. Mot bakgrund av bl. a. den oroväckande omfattningen av vapenstölder i landet och inslaget av våld med vapenanvändning i narkotikahanteringens olika förgreningar ter det sig enligt motionen otillfredsställande att vem som helst i stor utsträckning kan ta del av vilka som i hemmet förvarar vapen. Register över enskildas vapeninnehav bör därför sekretessbeläggas. I motionen hävdas vidare att det skulle vara värdefullt för polisen att känna till även innehav av militära vapen. Ett sätt att tillgodose detta behov skulle enligt motionen vara att man inom försvarsmakten bygger upp ett centralt system för registrering av vapen som lämnats ut till enskilda från militära myndigheter och att polismyndigheterna får tillgång till detta register.

Gällande rätt m. m.

Någon sekretess för uppgifter i register över vapeninnehav gällde inte enligt äldre sekretesslagstiftning, och införande av en sådan sekretess synes heller inte ha diskuterats i förarbetena till sekretesslagen.

Med anledning av en motion (1981/82:377) behandlade konstitutionsutskottet i betänkandet 1982/83:12 frågan om sekretess för uppgifter om register över enskildas vapeninnehav. Utskottets majoritet uttalade därvid följande:

I motion 1981/82:377 av Björn Körlof och Bertil Lidgard (båda m) yrkas sekretess för *vapenregister,* t. ex. hos polisen och hos hemvärnet. Bakgrunden till motionsyrkandet är den stora omfattningen av vapenstölder.

Med hänsyn till bl. a. att sekretess på ifrågavarande område inte tidigare förekommit har utskottet inhämtat rikspolisstyrelsens yttrande över motionen. Styrelsen har tillstyrkt att sekretess införs för ifrågavarande uppgifter och därvid åberopat den oroväckande omfattningen av vapenstölder.

Utskottet är inte berett att utan mera ingående överväganden införa sekretess på ett område där sekretess inte tidigare aktualiserats. Frågan kan enligt utskottets mening lämpligen övervägas i anslutning till departementsbehandlingen av BRÅ-gruppens förslag. Med det anförda avstyrks motionsyrkandet.

Utskottets borgerliga ledamöter anslöt sig i en reservation till den uppfattning som anförts i motionen och i rikspolisstyrelsens yttrande att de ökade vapenstölderna aktualiserade en sekretessregel på området. Enligt reservanternas mening borde frågan tas upp i anslutning till departementsbehandlingen om BRÅ-gruppens förslag.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Frågan om inrättandet av ett centralt system för registrering av vapen som lämnats ut till enskilda från militära myndigheter behandlades av försvarsutskottet i betänkandet 1982/83:8. Utskottet anförde följande.

Den i motionen aktualiserade frågan om ett centralt register över enskilda som disponerar militära vapen har nyligen övervägts i samband med en översyn av vapenlagstiftningen (Ds Ju 1979:17 s. 63). Det ansågs inte då föreligga tillräckligt underlag för att bedöma om en sådan ordning var genomförbar.

Utskottet anser att riksdagen inte bör förorda en ny prövning av frågan så kort tid efter en omfattande ändring av vår vapenlagstiftning (prop. 1981/82:1, JuU 15, rskr 55). Därvid har utskottet bl. a. beaktat kostnadsaspekter och det förhållandet att man inte kommer till rätta med missbruk av vapen som har förvärvats på illegal väg genom att upprätta det föreslagna registret.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motion 1981/82:377, yrkande 2.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

F Förstärkt skattesekretess

I motion 1983/84:1386 av Ove Eriksson och Birger Hagård (båda m) framhålls bl. a. att kravet på ett fullgott sekretesskydd i taxeringsärenden är starkt mot bakgrund av de långtgående skyldigheter alla skattskyldiga har när det gäller att lämna upplysningar om sin ekonomi och sina levnadsförhållanden. De nuvarande reglerna om att sekretessen inte gäller beslut, varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst eller underlag för bestämmande av skatt fastställs, medför enligt motionen att skyddet i väsentliga delar upphävs.

Gällande rätt m. m.

Enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen gäller sekretess för myndighets verksamhet, som avser bestämmande av skatt eller som avser taxering eller i övrigt fastställande av underlag för bestämmande av skatt, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Med undantag för uppgifter hos tullverket och uppgifter i skatteprocess i domstol är sekretessen absolut, dvs. sekretessen gäller även om den enskilde inte skulle lida någon skada om uppgiften lämnades ut. I tredje stycket av paragrafen stadgas emellertid att sekretessen, med vissa undantag, inte gäller beslut, varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs.

I förarbetena till stadgandet (prop. 1979/80:2 del A s. 260) uttalade föredragande departementschef bl. a. följande:

På motsvarande sätt som i promemorian undantas i *tredje stycket* från sekretess beslut varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms samt beslut varigenom underlag för bestämmande av skatt fastställs (jfr 10 kap. 1 § tredje stycket 2 promemorieförslaget). Till beslut som här avses hör bl. a. beslut om debitering eller jämkning av preliminärskatt, beslut om taxering, beslut om åsättande av särskilt taxeringsvärde på fastighet, beslut

om rättelse av tidigare beslut liksom beslut om eftertaxering och beslut varigenom taxering ändras eller upphävs. Vidare är beslut om nedsättning av eller befrielse från skatt och beslut om värdesättning av aktier eller andelar offentliga (jfr 10 kap. 2 § andra stycket och 4 § första stycket promemorieförslaget). Till skillnad mot promemorieförslaget gäller beslutsoffentligheten inte bara slutliga beslut utan också preliminära beslut som meddelas under ett skatteärendes gång och som den skattskyldige kan få omprövade inom ärendets ram. I den mån sådana beslut har rättsverkan eller är verkställbara får de anses utgöra beslut varigenom skatt bestäms.

Beslutsoffentligheten omfattar bara beslut som innebär att skatt bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs och avser alltså inte beslut i dispensärenden och beslut i ärenden om förhandsbesked i taxerings- och skattefrågor. En i viss mån kontroversiell fråga har varit om beslut om avvikelse från självdeklaration skall vara sekretessbelagda. Denna typ av beslut kommer att försvinna i det nya taxeringsförfarandet och skall ersättas av beslut varigenom taxering åsätts (jfr prop. 1977/78:181 s. 219). Att undanta sådana beslut från principen att beslut skall vara offentliga bör inte komma i fråga. Inte heller bör beslut, varigenom t. ex. reklamskatt eller kilometerskatt bestäms, vara hemliga, något som har diskuterats under remissbehandlingen.

Yttrandefrihetsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten anfört bl. a. följande angående sekretessen inom beskattningsväsendet (s. 147 och 149).

Ett syfte med att reglerna om meddelarfriheten förs in i grundlag är att de allmänna principerna skall få lättare att slå igenom inom olika delar av den statliga och kommunala verksamheten. Den tanke som ligger bakom hela offentlighetsprincipen är att den skall möjliggöra insyn i och kritik av myndigheternas sätt att utöva sina maktbefogenheter. I detta perspektiv framstår det som otillfredsställande att en så stor och så viktig förvaltningsgren med så utomordentligt ingripande maktbefogenheter som beskattningsväsendet i så stor utsträckning skall vara undandragen de möjligheter till kontroll som på andra områden följer av offentlighetsprincipen. Det vore väl motiverat att överväga innehållet i den grundläggande sekretessregeln och pröva skälen för den vidsträckta sekretessen – en regel med skaderekvisit kunde ha skäl för sig även utanför domstolsmålen (jfr reservation i KU 1979/80:37 s. 45 ff.). Riksdagen har emellertid för inte länge sedan tagit ställning i den frågan, och denna omfattas inte av vårt uppdrag. I stället får man undersöka vad som kan vara att vinna på att meddelarfriheten helt eller delvis finge företräde framför tystnadsplikten.

– – –

Det finns all anledning att, såsom skedde under förarbetena till sekretesslagen, räkna med att många enskilda hyser en stark motvilja mot att se uppgifter om sina personliga och ekonomiska förhållanden spridda till offentligheten. I första hand bör reglerna också utformas så att de ger möjlighet att för publicering lämna ut uppgifter om myndigheternas sätt att utöva sina befogenheter. Som förut har framgått svarar denna möjlighet mot ett reellt behov. Det bör också understrykas att meddelarfriheten inte grundar någon rätt att få ut uppgifter. Den långtgående sekretessen inom skatteförvaltningen kvarstår i och för sig. Här liksom i andra fall innebär

meddelarfriheten att det överlämnas åt tjänstemannen att efter eget omdöme avgöra om det är önskvärt eller försvarligt att förmedla vissa uppgifter för offentliggörande.

G Behandlingen av ansökningar om godkännande av läkemedel

I motion *1982/83:1624* av Jörn Svensson (vpk) hävdas att lantbruksstyrelsen infört en särskild ordning för behandling av läkemedelsindustrins ansökningar till de etiska nämnderna för djurförsök under påstående att det speciella förfarandet är motiverat av affärssekretess. Enligt motionen strider förfarandet mot grundlag och tryckfrihetsförordning, emedan enbart uppgifter av typ affärshemligheter får sekretessbeläggas och inte ansökningsmaterialet i allmänhet.

Gällande rätt

Enligt 12 a § lagen (1944:219) om djurskydd får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om prövning från etisk synpunkt i fråga om användning av djur i verksamhet som avses i 12 § första stycket nämnda lag.

I 16 § förordningen (1979:286) om användning av djur för vetenskapliga ändamål m. m. stadgas att i varje högskoleregion skall finnas en djurförsöksetisk nämnd med uppgift att pröva den tillämnade användningen av djur i verksamhet som avses i 12 § första stycket djurskyddslagen. Enligt 17 § i förordningen skall i varje nämnd ingå lika många lekmän, forskare och representanter för personal som handhar försöksdjur. Bland lekmännen skall ingå representanter för djurskyddsorganisationer. Antalet ledamöter bestäms av lantbruksstyrelsen. Enligt 18 § i förordningen meddelas närmare föreskrifter om nämndernas organisation och om handläggningen av ärendena av lantbruksstyrelsen.

Regler om sekretess beträffande tillsyn enligt förordningen om användningen av djur för vetenskapligt ändamål m. m. finns i 8 kap. 6 § sekretesslagen. Av första stycket i nämnda paragraf jämfört med 2 § sekretessförordningen (1980:657) och punkten 87 i bilagan till förordningen framgår att sekretess gäller för bl. a. uppgifter om enskilds affärs- eller driftsförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs.

Enligt uppgifter som inhämtats från lantbruksstyrelsen handläggs i enlighet med lantbruksstyrelsens instruktion för nämnderna ansökningar från läkemedelsindustrin av en grupp inom nämnden bestående av tre personer, varav en lekman, en forskare och en representant för personal som handhar försöksdjur. Ingen av de i gruppen ingående personerna får ha anknytning till läkemedelsindustrin.

Lantbruksstyrelsen har nyligen föreslagit att de djurförsöksetiska nämnderna skall omorganiseras. Förslaget har remissbehandlats under våren

1984. Lantbruksstyrelsen avvaktar emellertid med att ta slutlig ställning beträffande utformningen av de nya reglerna för de djurförsöksetiska nämnderna tills den definitiva lydelsen av den nya djurskyddslagen är klar. Någon ändring beträffande handläggningen av ansökningar från läkemedelsindustrin planeras dock inte.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande förutom propositionen och följdmotionerna till denna också ett antal motioner om sekretessfrågor som väckts under de allmänna motionstiderna 1983 och 1984.

Propositionen innehåller förslag om att myndigheterna i större utsträckning än som gäller f. n. utan hinder av sekretess skall få lämna ut uppgifter som angår misstankar om allvarligare brott till bl. a. polis och åklagare. Förslaget bygger på en promemoria från brottsförebyggande rådet (BRÅ-gruppen) och är avsett som ett led i kampen mot organiserad och ekonomisk brottslighet och annan allvarlig kriminalitet, t. ex. narkotikabrott och våldsbrott. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

I samband med att sekretesslagen antogs uttalade riksdagen (KU 1979/80:37, rskr 179) att en av de frågor som borde utredas vidare var möjligheterna att utan hinder av sekretess lämna uppgifter mellan myndigheterna i brottsbekämpande syfte. Regeringen uppdrog åt brottsförebyggande rådet (BRÅ) att bl. a. granska bestämmelserna på det aktuella området. BRÅ tillkallade en särskild utredningsgrupp (BRÅ-gruppen) för att utföra uppdraget. Gruppen lämnade i november 1980 en första promemoria. Denna låg till grund för proposition 1980/81:78, vilken behandlades av riksdagen i februari 1981. Dessa frågor togs även upp i proposition 1981/82:186, i vilken föreslogs bl. a. vissa ändringar i sekretessreglerna på vårdområdet i syfte att göra det möjligt för vårdpersonalen att lämna uppgifter som angår misstankar om mycket allvarliga brott. Sistnämnda proposition behandlades av riksdagen i december 1982. BRÅ-gruppen har därefter i februari 1983 avlämnat den nu aktuella promemorian.

I motion 1983/84:2809 av Jörn Svensson m. fl. (vpk) föreslås att behandlingen av propositionen uppskjuts till nästkommande riksmöte med hänsyn till att regeringen aviserat att den till hösten för riksdagen avser att lägga fram ett samlat program för att bekämpa narkotikabrottslighet och ekonomisk brottslighet. Enligt motionen bör en samlad bedömning göras av vilka åtgärder som är behövliga.

Utskottet vill bl. a. mot bakgrund av tidigare riksdagsuttalanden om uppgiftslämnandet mellan myndigheter inte motsätta sig att möjligheterna att lämna uppgifter om brottsmisstankar utvidgas. Utskottet kan därför inte biträda motionsförslaget om uppskov med ärendet.

I motionerna 1983/84:2807, yrkande 1, av Gunnar Biörck i Värmdö (m) och 1983/84:2808, yrkande 2, av Karin Ahrland och Lars Ernestam (båda fp) föreslås att det bör ankomma på myndigheten som sådan och inte på den enskilde befattningshavaren att lämna ut uppgifter om brott. Även yrkande 2 i motion 1983/84:2807 berör frågan om vem som skall få lämna ut uppgifterna. Enligt motionen kan den omständigheten att personer som deltar i offentlig verksamhet som ett led i sin utbildning inte omfattas av sekretesslagens regler om tystnadsplikt medföra oklarheter vid tillämpningen av de regler om uppgiftslämnande som föreslås i propositionen. Enligt motionen bör sekretesslagens regler om tystnadsplikt utsträckas till att omfatta även olika kategorier av elever som deltar i den offentliga verksamheten. I motion 1983/84:2808, yrkande 1, föreslås att uttrycket "välgrundad misstanke om brott" införs i lagtexten.

Enligt 14 kap. 2 § tredje stycket sekretesslagen hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 och 4 §§ inte att anmälan görs till åklagarmyndighet eller polismyndighet angående misstanke om brott enligt 3, 4 och 6 kap. brottsbalken mot den som inte fyllt 18 år eller att uppgift som angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, lämnas till en sådan myndighet. I samband med att detta stadgande fick sin nuvarande lydelse diskuterades frågan om vem som skall få lämna ut uppgifter om brott till en annan myndighet. Vid riksdagsbehandlingen anslöt sig konstitutionsutskottet (KU 1982/83:12) därvid till förslaget i propositionen (1981/82:186) att prövningen borde ankomma på den enskilde befattningshavaren. Utskottet påpekade emellertid att det låg i sakens natur att prövningen som regel sker på en "hög nivå". Utskottet erinrade även om att prövningen i tveksamma fall enligt 15 kap. 6 § sekretesslagen skall hänskjutas till myndigheten. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Förslaget i den nu föreliggande propositionen bygger på riksdagens nyssnämnda uttalande. Enligt utskottets mening föreligger inte skäl att frångå det ställningstagande riksdagen tidigare gjort. Motionerna 1983/84:2807, yrkande 1 och 1983/84:2808, yrkande 2 avstyrks därför.

När det gäller graden av misstanke anförs i BRÅ-gruppens förslag att en förutsättning för uppgiftslämnandet är att det "skäligen kan antas" att ett brott begåtts. I propositionen framhålls att det är angeläget att de uppgifter som lämnas ut är så tillförlitliga och konkreta som möjligt, men att det kan vara svårt att välja ett uttryck som från alla synpunkter ter sig som det lämpligaste. Vidare erinras om att det i den nuvarande bestämmelsen i 14 kap. 2 § sekretesslagen inte anges någon kvalifikation av misstankegraden. Slutsatsen i propositionen är att misstankarnas styrka givetvis bör vara en av de omständigheter som en myndighet tar hänsyn till när den prövar om uppgifter bör lämnas ut eller ej men att detta inte behöver komma till uttryck i lagtexten. Utskottet delar propositionens bedömning på denna punkt och avstyrker motion 1983/84:2808, yrkande 1.

Såsom framhållits i motion 1983/84:2807 gäller reglerna i sekretesslagen

om tystnadsplikt inte utan vidare för elever som erhåller utbildning vid en myndighet. Elever kan emellertid bli underkastade tystnadsplikt enligt föreskrifterna om förbehåll i 14 kap. 9 § sekretesslagen. Genom att en myndighet ställer upp ett förbehåll inskränks rätten för mottagaren av en uppgift att förfoga över uppgiften. På grund av förbehållet uppkommer tystnadsplikt för den person förbehållet riktar sig till. Uppställande av förbehåll är ett sätt att undanröja sådan risk för skada, men eller annan olägenhet som enligt vissa sekretessbestämmelser utgör hinder att lämna ut uppgifter.

Frågan i vilken utsträckning sekretessregleringen omfattar praktikanter och elever berördes i proposition 1981/82:186. I denna framhöll föredragande departementschef att personer som i och för sin utbildning deltar i arbetet på en myndighet inom hälso- och sjukvårdsområdet eller socialtjänsten som regel har en sådan anknytning till myndigheten att de blir bundna av sekretessregleringen, men att det förhöll sig annorlunda med sådana elever och studenter som endast besöker myndigheten i studiesyfte. Han hävdade vidare, att även om gränsdragningsproblem kunde uppkomma, fick dessa överlåtas till rättstillämpningen. Någon ändring i sekretesslagen behövdes enligt hans mening inte.

Enligt utskottets bedömning bör det vara möjligt att komma till rätta med de svårigheter som kan uppkomma i berört hänseende genom tillämpning av reglerna om förbehåll. Utskottet anser med hänsyn härtill att det inte finns anledning till några initiativ från riksdagens sida i denna fråga. Yrkande 2 i motion 2807 avstyrks därför.

Med det anförda godtar utskottet propositionen.

Motion 1982/83:185 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) tar upp frågan om en *ny princip för sekretesslagstiftningen*. I motionen ifrågasätts om sekretesslagstiftningen inte skulle bli enklare om den har sekretess till huvudregel och i stället anger vilka uppgifter som är offentliga.

Tankegången i motionen strider mot de grundläggande principerna för allmänna handlingars offentlighet i tryckfrihetsförordningen. Enligt utskottets uppfattning finns det inte anledning att företa någon omprövning av dessa principer. Motionen avstyrks därför.

I motion 1983/84:1122 av Lena Öhrsvik (s) föreslås en utvidgning av *rätten för myndigheter att föra talan i mål angående utlämnande av allmänna handlingar*. Enligt motionen kan myndigheterna ibland ha sådana skäl att skydda uppgifter om enskildas personliga förhållanden att de önskar en prövning i högre instans av ett beslut att lämna ut en handling.

Enligt gällande regler i 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen (TF) och 15 kap. 7 och 8 §§ sekretesslagen föreligger besvärsrätt endast för den som begärt att få en uppgift utlämnad men fått sin ansökan avslagen. Tanken på att utvidga klagorätten till att gälla andra än sökanden har avvisats både i samband med införandet av den nämnda bestämmelsen i TF år 1976 och vid

antagandet av sekretesslagen. I förarbetena till stadgandet i TF anfördes att det i och för sig fanns beaktansvärda skäl för en utvidgning av besvärsrätten, men att nackdelar oundvikligen skulle uppstå. En utvidgning av besvärsrätten skulle således kunna äventyra vad som ofta är av avgörande betydelse när offentlighetsprincipen skall tillämpas, nämligen att prövningen sker snabbt. I förarbetena till sekretesslagen framhölls att dessa skäl fortfarande var bärande.

Utskottet delar i och för sig uppfattningen i motionen att det i vissa fall skulle kunna vara motiverat med en utökad besvärsrätt för myndigheterna. Som framhållits i förarbetena till de aktuella lagrummen är emellertid en vidgad besvärsrätt förenad med påtagliga nackdelar. Det finns därför enligt utskottets bedömning inte tillräckligt skäl att frångå den grundprincip som nu gäller beträffande rätten att anföra besvär. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

Sekretessen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten tas upp i motionerna 1982/83:854 av Rosa Östh (c), 1982/83:1147, likaledes av Rosa Östh och 1983/84:586 av Gunnar Nilsson i Eslöv m. fl. (s).

Motion 1982/83:854 behandlar sekretessen för vissa uppgifter hos besvärsnämnden för rättshjälpen och domstolsverket i ärenden om rättshjälp. I motionen påpekas att sekretessen inom hälso- och sjukvården i vissa fall kan gälla även mot den som fått vård eller behandling. Enligt motionen kan detta sekretesskydd emellertid inte lagligen upprätthållas hos besvärsnämnden för rättshjälpen eller hos domstolsverket i samband med besvär över beslut av psykiatriska nämnden, utskrivningsnämnderna och beslutsnämnderna för psykiskt utvecklingsstörda i ärenden om rättshjälp.

Beträffande ärenden om rättshjälp gäller enligt 9 kap. 10 § sekretesslagen sekretess hos besvärsnämnden för rättshjälpen samt domstolsverket för uppgift som angår den rättsliga angelägenhet som ärendet avser och för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i övrigt, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Såsom framhålls i motionen finns i paragrafen inget stadgande om att sekretess till skydd för den enskilde kan gälla i förhållande till den enskilde själv. För domstolarnas del gäller enligt 12 kap. 1 § sekretesslagen att om en domstol i sin rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet från domstol eller annan myndighet erhåller uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos domstolen. Någon motsvarande överföring av sekretess sker emellertid inte i den typ av ärenden som berörs i motionen.

Enligt utskottets mening bör utvidgningar av sekretessen inte företas i annat fall än när det finns starka skäl härför. Såvitt utskottet erfarit har den nu gällande ordningen inte medfört några olägenheter för de myndigheter som berörs. Utskottet anser med hänsyn härtill att det inte finns skäl att tillstyrka motionen.

Motion 1982/83:1147, yrkande 3 berör meddelarfriheten beträffande uppgifter som åtnjuter sekretess enligt 7 kap. 1 och 4 §§ sekretesslagen. I

motion 1983/84:586 föreslås att ändringar i sekretessreglerna för socialtjänsten skall övervägas i syfte att göra det lättare för myndigheter att i vissa fall bemöta felaktiga uppgifter i massmedia.

Av 16 kap. 1 § sekretesslagen framgår att meddelarfrihet inte råder för uppgifter som är sekretessbelagda enligt 7 kap. 1 § eller 4 § med undantag för uppgifter som hänför sig till verkställigheten av beslut om omhändertagande eller till beslut om vård utan samtycke. Även frågan om meddelarfriheten på vårdområdet berördes i proposition 1981/82:186. Enligt den uppfattning som uttrycktes i propositionen hade meddelarfriheten på vårdområdet preciserats på ett godtagbart sätt, varför det inte fanns anledning att föreslå några kompletterande bestämmelser. Vid riksdagsbehandlingen godtogs propositionen i denna del.

Sekretessen inom hälso- och sjukvårdsområdet och socialtjänsten tas upp i yttrandefrihetsutredningens betänkande (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten. Bl. a. föreslås vissa utvidgningar av meddelarfriheten. Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling. Enligt utskottets mening kan det förutsättas att i samband med den fortsatta behandlingen av utredningens förslag även vissa andra sekretessfrågor kommer att beröras. Utskottet anser med hänsyn härtill att det finns anledning att avvakta med ett ställningstagande till de frågor som aktualiserats i sistnämnda motioner. Utskottet avstyrker därför motionerna 1982/83:1147, yrkande 3 och 1983/84:586.

Motion 1982/83:1147 tar i yrkandena 1 och 2 upp sekretessen i 7 kap. 2 § punkterna 1 och 2 sekretesslagen. I motionen föreslås att en utvidgning av sekretessen sker så att den kommer att omfatta de beslut som nämnderna fattar om att av formella skäl inte ta upp ett ärende till prövning. Vidare hävdas att uttrycket "frihetsberövande åtgärd" i 7 kap. 2 § 2 sekretesslagen bör ges en klarare utformning.

Bestämmelsen i 7 kap. 2 § 1 sekretesslagen berördes i proposition 1981/82:186 med anledning av ett förslag från psykiatriska nämnden att beslutsoffentligheten skulle begränsas till beslut som angår frihetsberövande åtgärder. Enligt psykiatriska nämnden fattar de nämnder som avses i punkten även beslut som rör annat än frihetsberövande åtgärder, t. ex. beslut om avvisande av allmänna klagomål över vården, som det inte ankommer på nämnderna att avgöra. I propositionen hävdades emellertid att det inte fanns något behov av sekretess i dessa fall och någon ändring föreslogs därför inte. Riksdagen följde propositionens förslag i denna del.

Enligt utskottets mening föreligger det inte skäl att nu bedöma denna fråga på annat sätt. Yrkande 1 i motionen avstyrks följaktligen.

Med uttrycket "frihetsberövande åtgärd" i 7 kap. 2 § 2 sekretesslagen avses enligt förarbetena till sekretesslagen (prop. 1979/80:2, del A s. 175) beslut om intagning på sjukhus och om inskrivning i vårdhem eller i specialsjukhus samt andra beslut som angår längden eller karaktären av ett frihetsberövande, såsom beslut i fråga om tillstånd att vistas på egen hand

utanför sjukhusområde, om utskrivning eller utskrivning på försök, om återintagning av försöksutskriven, om skyldighet att stanna kvar på sjukhus och om att särskoleelev är skyldig att bo i annat hem än det egna.

En relativt utförlig beskrivning av innebörden av ifrågavarande uttryck har således gjorts i propositionen. Enligt utskottets mening bör det få ankomma på praxis att göra de ytterligare förtydliganden som kan behövas. Utskottet avstyrker därför yrkande 2 i motionen.

Tystnadsplikten för anställda i bevakningsföretag tas upp i motion 1982/83:271 av Per Olof Håkansson (s). Enligt motionen bör tystnadsplikten vara offentligrättsligt reglerad.

Såsom framhållits i motionen finns inga generella författningsregler angående tystnadsplikt för anställda i bevakningsföretag. För vissa kategorier finns tystnadsplikt ålagd genom specialförfattningar. Tystnadsplikten kan även vara reglerad genom kollektivavtal. För bevakningspersonal som deltar i det allmännas verksamhet torde ofta en sådan anknytning till en myndighet föreligga att tystnadsplikt gäller enligt bestämmelsen i 1 kap. 6 § sekretesslagen. I nämnda stadgande föreskrivs förbud att röja eller utnyttja sekretessbelagd uppgift för person som på grund av anställning eller uppdrag hos myndighet där uppgiften är sekretessbelagd, på grund av tjänsteplikt eller på annan liknande grund för det allmännas räkning deltar eller har deltagit i myndighetens verksamhet och därvid fått kännedom om uppgiften. Regler för bevakningsföretagens verksamhet finns i lagen (1974:191) om bevakningsföretag. Lagen saknar regler om tystnadsplikt, och frågan synes inte heller ha diskuterats i förarbetena till lagen.

Även om någon enhetlig reglering av tystnadsplikten således inte föreligger har det inte framkommit att det nuvarande regelsystemet skulle fungera otillfredsställande och att behov av ytterligare lagreglering därför skulle finnas. Utskottet anser med hänsyn härtill att det inte f. n. finns anledning till något initiativ från riksdagens sida i denna fråga. Motionen avstyrks.

I motion 1982/83:852 av Björn Körlof och Bertil Lidgard (båda m) yrkas sekretess för *register över vapeninnehav*. Vidare föreslås att det inom försvarsmakten byggs upp ett system för registrering av vapen som lämnats ut till enskilda och att polisen får tillgång till registret.

Konstitutionsutskottet behandlar den förstnämnda frågan i betänkandet 1982/83:12 med anledning av motion 1981/82:377. Utskottet förklarade därvid att det inte var berett att utan mera ingående överväganden införa sekretess på ett område där sekretessen inte tidigare aktualiserats och avstyrkte motionen. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Frågan om inrättandet av ett centralt system för registrering av vapen som av militära myndigheter lämnats ut till enskilda behandlades av försvarsutskottet i betänkandet 1982/83:8. Utskottet hänvisade till en nyligen företagen översyn av vapenlagstiftningen och ansåg att riksdagen inte borde förorda en prövning av frågan så kort tid efter en omfattande ändring av vapenlagstift-

ningen. Riksdagen anslöt sig till utskottets bedömning.

Enligt utskottets mening finns det inte anledning för riksdagen att ändra sitt ställningstagande till dessa frågor. Motionen avstyrks därför.

Förstärkt skattesekretess i första instans yrkas i motion 1983/84:1386 av Ove Eriksson och Birger Hagård (båda m). Enligt motionen innebär de nuvarande reglerna om att sekretessen inte gäller beslut, varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst eller underlag för bestämmande av skatt fastställs, att skyddet i väsentliga delar upphävs.

Det aktuella stadgandet finns i 9 kap. 1 § sekretesslagen. I förarbetena till stadgandet (prop. 1979/80:2 del A, s. 260) uttalade föredragande departementschef att beslutsoffentligheten endast omfattar beslut som innebär att skatt bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs. Departementschefen påpekade vidare att en i viss mån kontroversiell fråga har varit om beslut om avvikelse från självdeklaration skall vara sekretessbelagd. Enligt det nya taxeringsförfarande som då hade aviserats skulle emellertid denna typ av beslut försvinna och ersättas av beslut varigenom taxering åsätts. Att undanta sådana beslut från principen att beslut skall vara offentliga borde enligt departementschefen inte komma i fråga. Propositionen godtogs i dessa delar vid riksdagsbehandlingen. Den nya typ av taxeringsförfarande som omnämndes i propositionen infördes fr. o. m. 1979 års taxering. Enligt 68 § taxeringslagen (1956:623) skall av taxeringsnämnd beslutade taxeringar för varje skattskyldig införas i skattelängd. Om taxeringsnämnden inte följt självdeklarationen vid taxeringen, skall enligt 69 § taxeringslagen deklarationen förses med uppgift om avvikelsen och skälen därför. Samma uppgifter skall sändas till den skattskyldige i form av en underrättelse. Uppgifterna om avvikelsen och skälen för denna är offentliga.

Även före nya sekretesslagen var besluten i skatteärenden i första instans offentliga. Det har länge rått enighet i riksdagen om att denna princip skall gälla. Beträffande domstolarnas beslut i skattemål gäller att såväl själva domslutet som motiveringen är offentliga. Taxeringsnämndernas beslut innehåller , som framgår av det nyss sagda, numera inte enbart uppgifter om nettoinkomst samt taxerad och beskattningsbar inkomst utan också i förekommande fall taxeringsnämndens motivering till avvikelsen från deklarationen. Enligt utskottets mening har uppgifterna i taxeringsnämndernas beslut ett offentlighetsintresse inte minst med hänsyn till allmänhetens möjligheter att granska beskattningsmyndigheternas verksamhet. Utskottet utgår ifrån att taxeringsnämnderna iakttar nödvändiga integritetshänsyn. Utskottet finner därför inte skäl att överväga någon ändring i nu gällande ordning beträffande taxeringsbeslutens offentlighet. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

Behandlingen av ansökningar om godkännande av läkemedel tas upp i motion 1982/83:1624 av Jörn Svensson (vpk). Enligt motionen förekommer

en särbehandling av läkemedelsindustrins ansökningar till de etiska nämnderna för djurförsök som står i strid mot grundlag och tryckfrihetsförordning.

Enligt 17 § i förordningen (1979:286) om användning av djur för vetenskapliga ändamål m. m. skall antalet ledamöter i de djurförsöksetiska nämnderna bestämmas av lantbruksstyrelsen. I varje nämnd skall ingå lika många lekmän, forskare och representanter för personal som handhar försöksdjur. Lantbruksstyrelsen skall vidare enligt 18 § i nämnda förordning meddela närmare föreskrifter om nämndernas organisation och om handläggningen av ärendena. Enligt uppgifter som inhämtats från lantbruksstyrelsen är nämnden när ansökningar från läkemedelsindustrin handläggs sammansatt av tre personer, en från vardera av de nämnda kategorierna. Enligt utskottets bedömning kan denna handläggningsrutin inte anses stå i strid med de regler som enligt vad ovan redovisats gäller för nämnderna. Därmed har utskottet inte tagit ställning till lämpligheten av förfaringssättet. Utskottet vill erinra om att nämndernas sammansättning är en fråga för vederbörande fackutskott.

Regler om sekretess beträffande tillsyn enligt förordningen (1979:286) om användningen av djur för vetenskapliga ändamål finns i 8 kap. 6 § sekretesslagen. Av första stycket i nämnda paragraf jämfört med 2 § sekretessförordningen (1980:657) och punkten 87 i bilagan till förordningen framgår att sekretess gäller för bl. a. uppgifter om enskilds affärs- eller driftsförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs.

Den omständigheten att nämnderna har en särskild sammansättning vid bl. a. behandlingen av ansökningar från läkemedelsindustrin påverkar i sig inte sekretessreglernas tillämplighet. Det aktuella handläggningssättet kan därför enligt utskottets mening inte heller anses strida mot bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen eller sekretesslagen.

På grund av det anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *frågan om uppskov med behandlingen av proposition 1983/84:142*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2809,
2. beträffande *14 kap. 2 § sekretesslagen*
   a) att riksdagen såvitt avser första stycket avslår motionerna 1983/84:2807, yrkande 1 och 1983/84:2808, yrkande 2
   b) att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2808, yrkande 1 antar det i propositionen framlagda förslaget till ny lydelse av tredje stycket,
   c) att riksdagen antar det i propositionen i övrigt framlagda förslaget till ändring av sekretesslagen,
3. beträffande *tystnadsplikt för elever*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2807, yrkande 2,

4. beträffande *ny princip för sekretesslagstiftningen*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:185,
5. beträffande *myndigheters talerätt i mål om utlämnande av allmän handling*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1122,
6. beträffande *sekretessen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten*
   att riksdagen avslår
   a) motion 1982/83:854,
   b) motion 1982/83:1147,
   c) motion 1983/84:586,
7. beträffande *tystnadsplikten för anställda i bevakningsföretag*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:271,
8. beträffande *sekretesskydd för register över vapeninnehav*
   att riksdagen avslår
   motion 1982/83:852,
9. beträffande *förstärkt skattesekretess*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1386,
10. beträffande *behandlingen av ansökningar om godkännande av läkemedel*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:1624.

Stockholm den 2 maj 1984

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyqvist (s), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Anita Modin (s), Elisabeth Fleetwood (m), Karin Ahrland (fp), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Marie-Ann Johansson (vpk) och Bo Krogvig (s).

Reservationer

1. av Marie-Ann Johansson (vpk) som ansett att utskottet beträffande *frågan om uppskov med behandlingen av proposition 1983/84:142*

dels i det stycke på s. 18 som börjar med "Utskottet vill bl. a." och slutar "uppskov med ärendet" bort anföra följande:

Utskottet delar uppfattningen i motionen att propositionen bör behandlas i samband med att riksdagen tar ställning till ett samlat program för att

bekämpa narkotikabrottslighet och ekonomisk brottslighet. Motionen tillstyrks därför.

dels att utskottets hemställan under p. 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *frågan om uppskov med behandlingen av proposition 1983/84:142*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2809 beslutar uppskjuta behandlingen av proposition 1983/84:142 till nästkommande riksmöte.

2. av Anders Björck (m), Hans Nyhage (m), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Karin Ahrland (fp) som ansett

dels att utskottet beträffande *14 kap. 2 § sekretesslagen* i stället det stycke på s. 19 som börjar med "Förslaget i den" och slutar "avstyrker därför" bort anföra följande:

Enligt BRÅ-gruppens förslag skall beslut att lämna ut uppgifter om brott fattas av myndigheten som sådan, dvs. av ett organ eller en befattningshavare som har behörighet att företräda myndigheten. Flertalet remissinstanser har lämnat BRÅ-gruppens förslag utan erinran. Med hänsyn till att beslut av detta slag kan förväntas bli relativt sällsynta samt att det i många fall torde bli fråga om svåra ställningstaganden talar enligt utskottets åsikt övervägande skäl för att besluten bör fattas av myndigheten och inte av den enskilde tjänstemannen. Lagförslaget bör därför ändras i enlighet härmed. Utskottet tillstyrker således motionerna 1983/84:2807, yrkande 1 och 1983/84:2808, yrkande 2. Härav betingade ändringar bör göras i lagförslaget på sätt framgår av utskottets hemställan.

dels att utskottet under moment 2 a) bort hemställa

2. a) att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:2807, yrkande 1 och 1983/84:2808, yrkande 2 antar följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse av första stycket:

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1§ lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för	Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § *av en myndighet* lämnas till *en annan* myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid en myndighet där uppgiften förekommer,
2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller
3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

3. av Karin Ahrland (fp) vilken ansett

dels att utskottet beträffande *14 kap. 2 § sekretesslagen* i stället för fjärde stycket sista meningen på s. 19 bort anföra följande:

Utskottet kan inte ansluta sig till departementschefens bedömning på denna punkt. Enligt utskottets mening bör uppgiftslämnande endast komma i fråga när välgrundad misstanke om brott föreligger. Detta bör också anges uttryckligen i lagtexten. Utskottet tillstyrker således motion 1983/84:2808, yrkande 1. Härav föranledd ändring bör göras i lagförslaget på sätt som framgår av utskottets hemställan.

dels att utskottet under moment 2 b) bort hemställa

2 b) att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2808, yrkande 1 dels avslår det genom proposition 1983/84:142 framlagda förslaget till ny lydelse av tredje stycket dels och antar följande som *Utskottets förslag* betecknad lydelse av ifrågavarande stycke:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
Sekretess hindrar inte att uppgift *som angår* misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.	Sekretess hindrar inte att uppgift om *välgrundad* misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

4. av Anders Björck, Hans Nyhage, Gunnar Biörck i Värmdö och Elisabeth Fleetwood (samtliga m) vilka ansett

dels att utskottet beträffande *tystnadsplikt för elever* i stället för det avsnitt på s. 20 som börjar "enligt utskottets bedömning" och slutar "avstyrks därför" bort anföra följande:

Enligt utskottets uppfattning måste det anses som en påtaglig brist i gällande lagstiftning att elever, särskilt inom sjukvårdsområdet, inte omfattas av reglerna om tystnadsplikt i sekretesslagen. De problem som detta för med sig torde knappast kunna elimineras genom att eleven får tillgång till sekretesskyddade uppgifter med förbehåll om att inte röja dem. Utskottet vill även särskilt peka på att det på sina håll rör sig om ett mycket stort antal elever och att metoden med uppställande av förbehåll därför torde medföra administrativa problem. Utskottet tillstyrker med hänsyn till det anförda motionen. Riksdagen bör hemställa hos regeringen om förslag till erforderliga lagändringar.

dels att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *tystnadsplikt för elever*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2807 yrkande 2 hos

regeringen hemställer om utredning och förslag till regler om tystnadsplikt för elever som deltar i offentlig verksamhet.

5. av Bertil Fiskesjö och Sven-Erik Nordin (båda c) vilka ansett

dels att utskottet beträffande *sekretessen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten* i stället för det stycke på s. 21 som börjar med "Enligt utskottets mening" och slutar "tillstyrka motionen" bort anföra följande:

Av det ovan redovisade framgår att det på sätt som hävdats i motion 1982/83:854 föreligger brister i sekretesskyddet beträffande vissa rättshjälpsärenden. Enligt utskottets mening bör därför regeringen låta företa en översyn av de aktuella bestämmelserna i syfte att komma till rätta med de påtalade problemen. Med det anförda får motionen anses besvarad.

dels att utskottet under moment 6 a bort hemställa

6 a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1982/83:854 besvarad härmed.

6. av Anders Björck (m), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c) och Elisabeth Fleetwood (m) vilka ansett

dels att utskottet beträffande *sekretesskydd för register över vapeninnehav* i stället för det stycke på s. 24 som börjar "Enligt utskottets mening" och slutar "avstyrks därför." bort anföra följande:

Beträffande frågan om sekretesskydd för register över vapeninnehav delar utskottet uppfattningen i motionen att det mot bakgrund av den oroväckande omfattningen av vapenstölder är påkallat att införa sekretesskydd för de aktuella registren. Regeringen bör förelägga riksdagen förslag i enlighet härmed. Utskottet tillstyrker således yrkandet 1 i motionen.

När det gäller frågan om inrättandet av ett centralt system för registrering av vapen som av militära myndigheter lämnats ut till enskilda finns det enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att ändra sitt ställningstagande. Yrkandet 2 i motionen avstyrks därför.

dels att utskottet under moment 8 bort hemställa

8. beträffande *sekretesskydd för register över vapeninnehav*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:852, yrkande 1 samt med avslag på motion 1982/83:852 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. av Anders Björck (m), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Elisabeth Fleetwood (m) och Karin Ahrland (fp) vilka ansett

dels att utskottet beträffande *förstärkt skattesekretess* i stället för det stycke på s. 24 som börjar "Även före nya" och slutar "avstyrks följaktligen" bort anföra följande:

Taxeringsförfarandet är en mycket omfattande myndighetsutövning som berör större delen av befolkningen. De skattskyldiga har långtgående skyldigheter att till ledning för taxeringen lämna uppgifter om personliga och ekonomiska förhållanden. Bl. a. på grund härav är huvudregeln inom beskattningsområdet att sekretessen är absolut, dvs. något skaderekvisit finns inte och inte heller någon meddelarfrihet. I samband med införandet av den nya sekretesslagen framhölls i förarbetena att den då rådande sekretessnivån, som i princip innebar absolut sekretess, borde bibehållas. Utformningen av 9 kap. 1 § sekretesslagen har emellertid uppenbarligen medfört en ej förutsedd utveckling mot minskad sekretess, som gör att syftet med den avsedda sekretessen på skatteområdet till stor del förfelas. Detta har lett till att mycket integritetskänsliga uppgifter som taxeringsnämnderna omnämnt i sina motiveringar kan bli offentliga. Enligt utskottets uppfattning talar på grund härav starka skäl för att motiveringarna till taxeringsnämndernas beslut bör åtnjuta sekretesskydd. Riksdagen bör hemställa hos regeringen om förslag till ändring av 9 kap. 1 § sekretesslagen i enlighet med det ovan anförda.

dels att utskottet under moment 9 bort hemställt

9. beträffande *förstärkt skattesekretess*

att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1386 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionen besvarad härmed.

8. av Marie-Ann Johansson (vpk) vilken ansett

dels att utskottet beträffande *behandlingen av ansökningar om godkännande av läkemedel* i stället för det avsnitt på s. 25 som börjar "Enligt utskottets bedömning" och slutar "avstyrker utskottet motionen" bort anföra följande:

Regler om sekretess beträffande tillsyn enligt förordningen (1979:286) om användning av djur för vetenskapliga ändamål finns i 8 kap. 6 § sekretesslagen. Av första stycket i nämnda paragraf jämfört med 2 § sekretessförordningen (1980:657) och punkten 87 i bilagan till förordningen framgår att sekretess gäller för bl. a. uppgifter om enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

Ett huvudsyfte med inrättandet av de djurförsöksetiska nämnderna har varit att skapa insyn beträffande användningen av försöksdjur. Den ordning som lantbruksstyrelsen infört för handläggningen av ansökningar från läkemedelsindustrin leder emellertid till att detta syfte delvis förfelas. Förfarandet medför att endast ett fåtal av nämndens ledamöter får del av

beslutsunderlaget i dessa ärenden. Dessutom torde det få till följd att representanter för djurskyddsorganisationer inte alltid kommer att delta i besluten. En särbehandling av detta slag av ledamöter i en nämnd kan enligt utskottets uppfattning inte anses förenlig med allmänna förvaltningsrättsliga principer. Utskottet vill i detta sammanhang även framhålla att inget hinder torde föreligga för nämndledamöter att ta del av underlaget i ärenden som de inte själva har beslutat i, även om sekretessbelagda uppgifter skulle ingå i detta. För att nämndledamöterna skall kunna fullgöra sina kontrolluppgifter torde det ofta vara nödvändigt att de studerar även andra ärenden än sådana där de deltagit i besluten, bl. a. för att få en uppfattning om nämndens praxis.

Förfaringssättet beträffande ifrågavarande ärenden kan även tolkas som att ytterligare en nämnd tillskapats. Detta skulle strida mot bestämmelsen i 16 § i förordningen om användning av djur för vetenskapliga ändamål, enligt vilken det skall finnas endast en djurförsöksetisk nämnd i varje högskoleregion.

Med hänsyn till det anförda kan den särbehandling som sker av ansökningarna från läkemedelsindustrin inte anses godtagbar. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att komma till rätta med dessa missförhållanden. Utskottet tillstyrker således motionen.

dels att utskottet under moment 10 bort hemställt

10. beträffande *behandlingen av ansökningar om godkännande av läkemedel*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1624 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

minab/gotab 78488 Stockholm 1984